

Dzimuma identitātes traucējumi – Latvijas statistika, Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centra dati

Marina Loseviča, Aleksandra Koņevņina

*Rīgas Stradiņa universitāte, Tālākizglītības fakultāte, Latvija
Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs, Latvija*

Ievads. Ar noteiktām slimībām slimojošo pacientu reģistrā (turpmāk – Reģistrā) dažādi gendera disforijas gadījumi tiek apvienoti vienā rubrikā. Nav statistikas datu, cik Latvijas iedzīvotāju gadā pabeidz dzimuma maiņas operāciju un saņem jaunas pasas. Pēc apvienības “Mozaīka” datiem no 2000. līdz 2011. gadam Latvijā dzimuma maiņu reģistrēja 15 cilvēku. Līdz ar to trūkst objektīvo datu par medicīniski nozīmīgākā traucējumu paveida – transseksuālisma – izplatību Latvijā. Transseksuālisma izplatība pasaulē variē no 1 : 40 000 līdz 1 : 100 000 iedzīvotāju.

Transseksuāļu dzīve kopš bērna vecuma ir cīņa par tiesībām būt harmonijā ar savu ķermeni un par vienīgo efektīvo ārstēšanas veidu tiek uzskatīta dzimuma maiņas procedūra. Savlaicīgi uzsākta hormonāla terapija, rūpīga pacientu pirmsoperatīva atlase ir veiksmīgas ārstēšanas un sociālas adaptācijas nosacījums.

Transseksuālisma diagnozi nosaka psihiatrs pēc rūpīgas diferenciāldiagnostikas no citām hromosomālām, hormonālām, psihiskām slimībām. Pacienti ar sūdzībām par piederību citam dzimumam diagnozes precizēšanai pie Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centra speciālistiem tiek nosūtīti reti.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Apkopot statistikas datus par transseksuālismu no Reģistra; retrospektīvi izvērtējot medicīnisko dokumentāciju (ambulatorās kartes), sniegt klīniski nozīmīgāko diferenciāldiagnostisko psihisko traucējumu gadījumu aprakstus. Literatūras apskats, Latvijas statistika, klīniski deskriptīva metode.

Rezultāti. No 2006. līdz 2010. gadam ir ziņas par 9 vīriešiem un 6 sievietēm ar diagnozi “dzimuma identitātes traucējumi”. Ik gadu Latvijā tiek diagnosticēti apmēram 1–2 jauni transseksuālisma gadījumi, pārsvarā vecumgrupā no 20 līdz 29 gadiem. Tomēr 2011. un 2012. gadā uzskaitē esošo pacientu skaits ar transseksuālismu ir nemainīgs – tie ir 3 pacienti.

No 2006. gada autoru novērošanā nonāca 9 personas ar transseksuālisma diagnozi (5 vīrieši un 4 sievietes), no tiem 3 ir pabeiguši dzimuma maiņas procedūru (visi – vīrieši, MtF). Sniegti 3 klīnisko gadījumu apraksti: Vīrietis E., 1987. dz. g., diagnoze “šizotipiski traucējumi, depresīvs sindroms”; Sieviete L., 1982. dz. g., diagnoze “organiski personības traucējumi epilepsijas dēļ”; Vīrietis Z., 1993. dz. g., diagnoze “viegla garīga subnormalitāte”. Pēdējam pacientam psihiatrisko kontraindikāciju ķirurģiskai ārstēšanai nav bijis, dzimums nomainīts, psihiatru vairs nav apmeklējis.

Secinājumi. Līdzīgi kā citās zemēs, arī Latvijā precizēt transseksuālisma prevalenci ir nākotnes pētnieku izaicinājums. Jādoma, ka lielāka daļa personu ar gendera disforiju Latvijā neatspoguļojās oficiālajos statistikas datos. Psihiatriska komorbiditāte nav obligāts šķērslis dzimuma maiņas operācijai.